

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 37.

Lýsingarprisur fyri petittregul: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prisinum.

Tirsdag hin 10. septembir 1929.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstjóðum og skrivstovuni. Telf. 143.

3. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11-5. Telf. 114.

MANGAN FRAMSTEND- UR SPURNINGURIN:

Hvussu kann á lagaligasta hátt fáast tilvegar ella fáast fetur í tí mest møguligu vídd av dyrkharari hagajørð, fyri at kunna hjálpa uppdyrkanini áfram. Her verður ofta svara við at vísa á galdandi lógir, ið gívnar skulu vera til frama fyri hetta endamáli, nevniliga træðarlógini av 1921 og hin í 1927 gívná lóg um smá jarðabrúk. »Lov om Oprettelse af mindre Jordbrug paa Færøerne«.

Hesar báðar frammanundan nevndu lógir hava nú verið í gildi eina tíð, og skal tað til hina fyrru sigast, at hon hevur gjørt sína nyttu eftir tí marki, ið sett var henni at virka eftir, og sjálvandi er hon fyri okkara tíð alt ov rástrangur fyri træðarmannin, og er her at fáa høtt um brek hennar, so hon eisini í okkara tíð kann virka til gagns. Við hinari seinri lógini av 1927 hevur alt artað seg óðrvísi, enn ætlað var, tá ið hugsanin kom allment fram í Føroyum um eisini her á landi at byrta húsmannsbrúk, so sum gjørt verður í grannalondum, og kanska eina mest í Danmark. Vit vilja minnst, at tá ið talan var um at fáa skipað soleiðis fyri, at her kundi byrtast upp húsmannsbrúk, var eisini á Løgtingið frammi uppskot til »Oprettelse af Husmandsbrug paa Færøerne«. Men hovuðsætlan lógarinnar, at byrta sjálvstødd jarðabrúk, var knebøyt á tingi, og úrslitið gjørdist tí at endanum, at lóg var sett í gildi fyri Føroyar um »Oprettelse af mindre Jordbrug«. Her hevði so aftur einaferð ein góð rettvís ætlan verið beind inn á eina leið, ið völdi, at Føroyingar fingi eina lóg, ið lítið var mætarí enn træðarlógini, istaðin fyri tað, ið ætlanin var, at fáa eina fyri Føroyar hóskandi húsmannslóg.

Nú verður ikki so sjáldan sagt, at betur er lítið huroð fyri gátt enn eingin, og soleiðis útlagt skuldi so lógin av 1927 eisini kunna verið frægari enn einki. Tó skal tað her sigast, at hesin frægleiki, um hann verður mettur eftir einum kendum máti, er millum nakað og einki, og tað mest av teirri ársøk, at tað er so ólagaligt at fáa fetur í jørð, ið kultiverast skal eftir lógini av 1927. —

Fyri at hjálpa bæði lógini av 1927 um smærri brúk og træðarlógini til at virka, t. v. s. fáa tær út í hitt praktiska lívið, so

nakad samfelagsgagnligt kann fáast burtur úr teimum, reistu javnaðarmenn málið á Løgtingi um eina reiðiliga og lítaleysa útstykkning av allari kongs- og benificeraðari hagajørð í Føroyum, ið kortløgð skuldi vera, og kortini skulu vera allmenn tilgongd. Nú er hetta umfatandi mál kanska ikki so væl kent, sum tað eigur at vera, og kann tað tí vera vert her í blaðnum at geva eitt stutt yvirliit viðvíkjandi teim krøvum, ið her eru reist, og atvoldirnar.

Atvoldirnar eru hin stóðugt vaksandi natúrliga trøngd til uppdyrkingarjørð, ið dag og dagliga ger seg galdandi, og hin stóðugt bergfasti, ónatúrligi múrur, ið eygumsjónliga sparrar og forðar uppdyrkanin á framburðsleið síni. Træðarlógini saknar eina hjálpanði hond, ið kann fáa jørð til vegar, tað sama ger seg eisini galdandi við lógini av 1927 um smá jarðabrúk. Menn ynskja og menn søkja, annaðhvørt eftir træðum eftir tí fyrru lógini, ella tí seinri, men tað gongur so stríltið at fáa fætursá slíkari jørð, tí tá ið alt verður stava og samanlagt, so vísur tað seg, at tað er so ógvuliga lítil hagajørð, sum er til taks til uppdyrkingar. Hetta ger seg hvortja stund galdandi, hóast stórar víddir, bæði framvið sjóarströnd, í dølum og á flótum, av hagajørð framvegis liggja, sum tær hava ligið í öldir. Og her hava Føroyingar bygt og búð ígjøgnum nógvir öldir, og enn ganga nógvir Føroyingar, ið ikki hava tann stubba av jørð í hondum, sum teir ráða á, liva og virka á.

Í uppskotinum um útstykkning er skotið uppá, at útstykkir skal fara soleiðis fram, at stykkir vera ymisk á stódd, soleiðis sum tey, sum tey eru liggjandi til, best kunnu víðisgerast. Á stóðum, har haldast kann at maður ella menn kunnu dríva okkurt annað framfíhjá starv, sum t. d. útróður, verða hesi jarðastykkir smærri, og verða tí bert hóskandi til træðarbrúk, og skulu hesi stykkir so ikki vera stórrí, enn at tey í dyrkaðum standi kunnu summer- og vetrafóða 2 kýr. Á øðrum stóðum, ið ikki liggja so væl fyri at kunna dríva nakad framfíhjá starv, verða sjálvandi at útstykkja stórrí vídd, upp til 6 heilársfóður. Á slíkum stóðum má ansast væl eftir, at stykkini eru so skikkaði, at tað her kunnu drívast sjálvstødd brúk, húsmannsbrúk.

Undir slíkum víðurskiptum, har talan verður um at útstykkja hagajørð til frama fyri uppdyrkanin, kemur eisini ein annar spurningur fram, nevniliga fíh-

an av einum jarðagrunni fyri Føroyar, hvørs peningur skal nýtast bæði til at útvega jørð til dyrkingar av ognarhaga, studing til at rudda jørð og annað, ið tørvuligt er fyri at framskunda kultiveringina av Føroya hagajørð. Eisini kann tað ætlast, at hesin grunnur eisini vil veita styrk við keyp av amboðum, ið

tørvulig kunna vera fyri einari kvikligari kultivering. Peningurin til henda jarðagrunn eigur at latast av Føroya Løgtingi og statí, umframt at allur peningur, ið fæst við sølu av kongs- og embætisjørð í Føroyum, eisini fer í henda grunn, ið soleiðis verður avgjörd hjálp til sjálvhjálp fyri føroyskt jarðabrúk.

Færøsk Udstilling i København.

Arbejdet for den færøske Produktudstilling er nu naaet saa langt, at man har lejet Lokaler. I den gamle Frimurerloge, som nu indrettes til Salghaller med Hundrede Boder, er ogsaa flere større Sale egnende for Udstillinger. Her, i Stjernesalen og en tilstødende mindre Sal, vil den færøske Udstilling blive. Salghallerne og den færøske Udstilling bliver aabnet samtidig — medio November.

Til fremtidigt Salg af færøske Produkter er Bod lejet, foreløbig for Uldvarer etc., men Bod for Salg af Fiskeriprodukter og Madvarer i det hele taget kan ogsaa faas, ifald man bestemmer sig snart. Herom vil der blive forhandlet med Fiskere og Redere. Der vil for Færøernes Hovedeksport blive gjort saa stor Beklame og saa god Udstilling som muligt.

Medens Færingerne for Klipfiskeeksporten har god Kontrol — Fiskevragning — og man saaledes har mange Aars Kendskab til, hvad Kunderne ønsker, er Færinger paa næsten alle andre Eksportomraader usikre. Den nødvendige Garanti mangler ved Udførselen, og dette maa selvsagt bevirke, at Kunderne ikke føler sig trygge, hvilket igen indvirker paa Prisen og Salget. Man forstaa nu her paa Øerne, at det er nødvendigt ogsaa at kontrollere — vrage — andre Eksportartikler, og der blev i næstsidste Lagtingssamling konfereret med Vragerformand Marius Jensen angaaende Vragning af Sild. Lagtinget anmodede ham om at rejse til Norge for at gøre sig bekendt med dette Lands Behandling af Sild, og han har sidste Vinter været i Norge, hvor man med stor Imodekommenhed viste ham Behandlingsmaaderne for Eksportsilden. Dette vil gavne en fremtidig Eksport paa Sildefiske-riets Omraade. Men, om man foreløbig kun ser paa vor Klipfiskeeksport, maa der i Danmark kunne oparbejdes betydeligt Marked for denne færøske Eksportvare. I Danmark spises kun forholdsvis lidt af dette udmærkede gode Næringsmiddel, hvis Næringsværdi her skal sammenlignes med andre Fødevarer:

	1000 Kilo-gram	1000 Fodt	1000 Kilo-gram	1000 Søl	1000 Vand
Færøsk Klipfisk	74	3	0	10	13
Sild, saltet	19	17	2	16	46
Rødspætte, fersk	19	2	0	1	78
Lax, fersk	22	13	0	1	64
Økseod middefedt	21	5	0	1	73
Svinekod middefedt	17	22	0	1	60
Kalkvek, middefedt	19	4	0	1	76

Angaaende den gode Behandling, færøsk Fisk faar i Mødsætning til andres Fangstmaader, skal her kun fremhæves, at Trawlfsken trækkes kvalit indenbords, medens den færøske Fisk fanges med Haandsnøre, trækkes levende indenbords og saa straks dræbes saaledes, at alt Blod flyder ud. Med største Omhyggelighed saltes og lagres saa Fiskene, udvaskes og soltorres saa godt, at den færøske Klipfisk paa Verdensmarkedet regnes for Verdens bedste Klipfisk.

Man ved, at Danmarks Befolkning ønsker sund, ren og god Mad. Hvad Klipfisk angaar kan ingen levere bedre Kvalitet til Danmark end Færingerne.

Hvor meget der i Danmark spises af Fisk, ses i Fiskeri-Beretningen, og her skal jeg vise, hvad der i den til Færøerne sidst sendte Fiskeri-Beretning siges:

I 1926 er fanget og indført c. 76,3 Mill. kg og udført c. 44,8 Mill. kg til Værdi 25,6 Mill. Kr.

I 1925 er fanget og indført c. 78,5 Mill. kg og udført c. 43,2 Mill. kg til Værdi 31,0 Mill. Kr.

I 1924 er fanget og indført c. 68,5 Mill. kg og udført c. 36,8 Mill. kg til Værdi 31,7 Mill. Kr.

I 1923 er fanget og indført c. 67,8 Mill. kg og udført c. 31,0 Mill. kg til Værdi 18,0 Mill. Kr.

I 1922 er fanget og indført c. 51,2 Mill. kg og udført c. 19,0 Mill. kg til Værdi 13,0 Mill. Kr.

Restmængden aarlig, c. 32—36 Mill. kg, konsumeres indenfor Landets Grænser enten fersk eller tilvirket, hvorved dog bemærkes, at hverken Fiskernes Forbrug af egen Fangst eller Forbruget af Ferskvandsfisk er medregnet. Af Klipfisk og Saltfisk indføres c. 1000 Tons aarlig.

I Fiskeriet har i 1926 deltaget 12,751 Erhvervsfiskere og 5935 Lejlighedsfiskere. Gennemsnitlig i de nævnte 5 Aar har c. 19,000 Personer drevet Fiskeri. Regner man, at tilsammen 100,000 Mennesker har konsumeret Fisk, som ikke er medtaget i foranstaaende Statistik, er man meget nær det virkelige Forbrug.

Det ses saaledes, at Danmark med sine c. 3½ Mill. Indbyggere konsumerer ca. 34 Mill. kg Fisk aarlig, eller c. 10 kg pr. Person om Aaret. Med andre Ord et Maaltid Fisk hver 14 Dag. Hele Færøernes Fiskeeksport kunde godt konsumeres i Danmark, om det blot blev forandret derhen, at der spistes færøsk Fisk yderligere 2 Dage hver Maaned. Færøernes samlede Fiskeri i 1926 var 19,326,962 kg og 781 Tdr. Sild.

Det er vort Haab, at Udstillingen vil gøre sit til, at færøsk Fisk bliver mere efterspurgt i Danmark.

Den færøske Husflid, som i ældre Tid var Landets Hovedeksport, har i den senere Tid været ganske lille, og man har ingen Kontrol — Vragning — haft vedrørende Uldgodset siden Monopolhandelens Dage. Dette har slappet meget Forstaaelsen hos de Virkende, hvorved der som Eksportvarer oftest er solgt Trøjer, Vanter o. a. saa daarlig tilvirkede og af saa ringe Kvalitet, at de færøske Uldvarer efterhaanden er kommet i Vanry. I de senere Aar er dog en voksende Interesse blandt Færinger for at oparbejde igen den gamle Hjemmeindustri, og man forstaaer hvor absolut nødvendigt det er at kontrollere, vrage, Uldvarer o. a. for det sendes til Marked. Paa den færøske Udstilling vil man vise frem de bedste Varer, man har faaet fra de færøske Hjem, og til fremtidigt Salg i Boden vil kun sendes Ting, man kan forsvare at byde Kunderne som veltilvirket god Vare.

Paa Færøerne findes mange flittige Hænder, som i disse Dage arbejder paa Udstillingsgenstande. Der strikkes, væves, hækles, broderes, smedes, males, syes, henkøges, farves o. s. v. Maatte dette føre til, at den færøske Hjemmeindustri vokser sig stor igen som i svundne Tider, og at vi her ad Aare maa kunne naa paa Højde med Shetlænderne, som aarlig sælger for ca. 2 Mill. Kr. hjemmestrikket Uldgods o. a.

Thorshavn, den 30. Aug. 1929.

A. Ziska.

